

ZPN.050.21.2024.KM
Warszawa, 27 września 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 4690 w sprawie problemu nadwagi i otyłości, złożoną przez Pana Posła Marka Matuszewskiego, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Nadwaga i otyłość pozostaje jednym z głównych problemów zdrowia publicznego, mogącym mieć poważne konsekwencje zdrowotne, a także negatywne następstwa psychospołeczne i emocjonalne. Mając to na uwadze Ministerstwo Zdrowia podejmuje szereg działań na rzecz profilaktyki nadwagi i otyłości.

Poprzez realizację Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025¹ (NPZ) prowadzone są inicjatywy mające na celu edukację zdrowotną oraz promowanie prozdrowotnego stylu życia. Jednym z celów operacyjnych NPZ jest profilaktyka nadwagi i otyłości. Programy strategiczne, w które wpisana jest realizacja działań z zakresu profilaktyki otyłości, obejmują także Narodowy Program Chorób Układu Krążenia na lata 2022-2032² oraz Narodową Strategię Onkologiczną na lata 2020-2030 (NSO)³.

¹ Dz.U. z 2021 r. poz. 642

² M.P. z 2022 r., poz. 1265

³ M.P. z 2020 r., poz. 189

W 2017 r., w ramach NPZ 2016-2020⁴, zostało utworzone Narodowe Centrum Edukacji Żywieniowej⁵. Działanie jest kontynuowane w ramach NPZ 2021-2025 i realizowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH-Państwowy Instytut Badawczy.

NCEŻ zajmuje się rozpowszechnianiem rzetelnej wiedzy w zakresie żywienia i zdrowego stylu życia, pozytywnej zmiany postaw i nawyków żywieniowych, co w konsekwencji przyczynia się do poprawy stanu zdrowia. Portal jest wiarygodnym i łatwo dostępnym źródłem wiedzy. Każdy zainteresowany poprawą swojego zdrowia i jakości życia ma dostęp do wyników najnowszych badań, szeregu artykułów edukacyjnych, materiałów wideo i wielu innych praktycznych narzędzi pomagających w zmianie nawyków na prozdrowotne.

W ramach NCEŻ, w 2017 r. zostało uruchomione Centrum Dietetyczne Online (CDO, <https://ncez.pzh.gov.pl/poradnia/>). Działanie to wpisuje się zarówno w profilaktykę, jak i wsparcie żywieniowe w procesie leczenia. Z usług mogą korzystać zarówno osoby zdrowe w celu profilaktyki chorób zależnych od stylu życia, jak i chore, dla których dieta stanowi istotny element skutecznego leczenia. Konsultacja dietetyczna może mieć charakter indywidualny, a także rodzinny. Edukacja żywieniowa całej rodziny to kluczowy element w procesie zmiany nawyków żywieniowych, szczególnie wśród dzieci z otyłością. Spotkania mogą mieć charakter jednorazowej porady bądź długofalowej, bezpłatnej opieki.

Ponadto, poprzez realizację NPZ prowadzone są również szkolenia w zakresie promowania zasad zdrowego żywienia i aktywności fizycznej jako integralnej części zdrowego stylu życia. Osiągnięcie zadowalającego poziomu wiedzy w powyższym zakresie wśród uczestników szkoleń, utrwalanie wiedzy zdobytej podczas szkoleń, jak również stosowanie jej w praktyce to główna idea zadania. Szkolenia skierowane są do grup zawodowych zaangażowanych w działania na rzecz walki z nadwagą i otyłością: pracodawców, przemysłu spożywczego, menedżerów zdrowia, osób wykonujących zawody medyczne, nauczycieli, pracowników ochrony zdrowia, a także pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Realizatorem zadania jest Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH - Państwowy Instytut Badawczy.

Niezależnie od powyższego uprzejmie informuję, że jednym z działań edukacyjnych, opracowanym koncepcyjnie i realizowanym przez ekspertów NCEŻ, które promuje wiedzę o zasadach zdrowego żywienia wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz osób odpowiedzialnych za przygotowywanie posiłków dla dzieci w jednostkach systemu oświaty, są warsztaty edukacyjno-kulinarne.

⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 1492

⁵ <https://ncez.pzh.gov.pl/>

Edukacja kulinarna to jedna ze skuteczniejszych metod nauki zasad zdrowego żywienia wśród społeczeństwa, która łączy zarówno wiedzę, jak i praktykę. Takie działania wpisują się w profilaktykę nadwagi i otyłości oraz innych chorób zależnych od stylu życia.

Kolejnym działaniem edukacyjnym kierowanym do całych rodzin, jest startujący w październiku konkurs „Rodzinna Akcja: Zdrowa Rywalizacja”. Ma on na celu promowanie prozdrowotnych nawyków żywieniowych i aktywności fizycznej wśród wszystkich członków rodziny. Inicjatywa ta ma zachęcić do zwiększenia świadomości na temat zdrowego stylu życia i jego wpływu na zdrowie, a w efekcie trwałej zmiany nawyków żywieniowych na zdrowsze.

Ponadto, w zakresie NPZ na lata 2021-2025 Instytut Matki i Dziecka (IMiD) realizuje zadanie: Monitorowanie, wczesna diagnoza i interwencja w zakresie występowania nadwagi i otyłości oraz podwyższonego ciśnienia tętniczego krwi w populacji dzieci. W ramach zadania został opracowany program „Przybij Piątkę” skierowany do uczniów klas I-III oraz ich rodziców. Jego nadrzędnym celem jest ograniczenie ryzyka nadwagi, otyłości i podwyższonego ciśnienia tętniczego krwi u dzieci w wieku wczesnoszkolnym i poprawa zachowań zdrowotnych dzieci poprzez zapoznanie z rekomendacjami w zakresie zdrowego stylu życia.

Obecnie w Ministerstwie Edukacji Narodowej trwają prace nad wprowadzeniem nowego przedmiotu edukacja zdrowotna. Przedmiot będzie nauczany w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych od września 2025 r. Edukacja zdrowotna zastąpi wychowanie do życia w rodzinie. Przedmiot jest przewidziany dla uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych i a także klas I-III szkół ponadpodstawowych – liceów ogólnokształcących, techników, branżowych szkół I stopnia. Będzie obejmować zagadnienia zdrowia psychicznego, fizycznego, a także m.in. kwestie zdrowego odżywiania, profilaktyki, problemu uzależnień oraz edukacji seksualnej.

Wśród działań w zakresie promocji zdrowia w szczególności w kontekście zachowania oraz przywrócenia prawidłowej masy ciała realizowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia należy wymienić:

- Portal Akademia.nfz.gov.pl
- Portal Diety.nfz.gov.pl

Przez portal Diety NFZ, który działa od 2019 r., propagowane są zdrowe nawyki żywieniowe. Na stronie diety.nfz.gov.pl znajdują się gotowe jadłospisy oparte na diecie DASH. Programy żywieniowe są przeznaczone dla osób zdrowych (dieta DASH Classic), ale również dla chorych, dla których właściwa dieta jest istotna w łagodzeniu objawów i leczeniu m.in. nadwagi, zapaść czy cukrzycy.

- Portal Pacjent.gov.pl, na którym systematycznie publikowane są artykuły dotyczące profilaktyki i leczenia otyłości.
- Cykliczna akcja NFZ „ŚRODA Z PROFILAKTYKĄ”.

W 2024 r. NFZ kontynuuje cykliczną akcję edukacyjną „Środa z Profilaktyką”. W każdą środę NFZ regularnie dostarcza treści edukacyjnych, które dotyczą zdrowia. Materiały informacyjne co środę zamieszczane są m.in. na stronie głównej NFZ oraz na stronach oddziałów wojewódzkich NFZ. Treści edukacyjne związane ze „Środą z Profilaktyką” publikowane są również w mediach społecznościowych NFZ.

- Stanowiska ds. profilaktyki w oddziałach wojewódzkich NFZ

Na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 12 sierpnia 2021 r. w sprawie programu pilotażowego w zakresie kompleksowej opieki specjalistycznej nad świadczeniobiorcami leczonymi z powodu otyłości olbrzymiej KOS-BAR (tj. z dnia 25 lipca 2023 r. Dz.U. z 2023 r. poz. 1858), Fundusz realizuje od 2021 r. również program pilotażowy KOS-BAR. Koncepcja kompleksowej diagnostyki i leczenia świadczeniobiorców z otyłością olbrzymią opiera się na scentralizowanym wielodyscyplinarnym leczeniu świadczeniobiorcy w ośrodku zapewniającym sprawną koordynację na każdym etapie leczenia, obejmującą monitorowanie efektów leczenia oraz całego procesu terapeutycznego.

Ponadto, pragnę poinformować, że od 2019 r. realizowany jest w Ministerstwie Zdrowia projekt „Dostępność Plus dla zdrowia”, którego celem jest zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób ze szczególnymi potrzebami, w tym także osób z otyłością. Do przykładowych działań jakie zostały zrealizowane w ramach projektu, które są niewątpliwie bardzo pomocne dla osób z problemem otyłości należy zaliczyć m.in. zakup podnośników pionowych, zakup dźwigów osobowych, przebudowa wejść do budynków (odpowiednio szeroka strefa wejścia, brak progów w drzwiach wejściowych czy w pełni automatyczne drzwi do budynku), zakup podnośników z wagą, czy dostosowanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w placówkach. Projekt Dostępność Plus dla zdrowia niewątpliwie przyczynił się do poprawy dostępności w placówkach medycznych oraz do wzrostu świadomości w tym zakresie wśród personelu medycznego. W Ministerstwie Zdrowia dostrzegamy, że potrzeba poprawy dostępności jest wciąż duża. Dlatego uruchomiliśmy kolejny projekt o nazwie „Dostępność Plus dla AOS” dedykowany dla placówek Ambulatoryjnej Opieki Specjalistycznej.

Odnosząc się zaś do kwestii działań na rzecz skrócenia czasu oczekiwania na świadczenia w poradniach specjalistycznych diabetologicznych, endokrynologicznych i kardiologicznych,

uprzejmie informuję, że monitorowanie stanu zdrowia społeczeństwa w zakresie nadwagi i otyłości realizowane jest od urodzenia dziecka, w szczególności poprzez regularne badania bilansowe w POZ obejmujące m.in. pomiary masy ciała i wzrostu w wieku: 6 miesięcy, 9 miesięcy, 12 miesięcy, 2 lat, 4 lat, 5 lat (lub 1. klasa szkoły podstawowej), 3. klasa szkoły podstawowej, 7. klasa szkoły podstawowej, 1. i ostatnia klasa szkoły ponadpodstawowej. Ponadto w POZ realizowany jest program profilaktyki chorób układu krążenia, dla osób w wieku od 35 do 65 roku życia, obejmujący m.in. badania biochemiczne krwi (cholesterol całkowity, LDL-cholesterol, HDL-cholesterol, trójglicerydy i poziom cukru na czczo), pomiar ciśnienia tętniczego krwi, określenie BMI. Program stanowi także przesiew w kierunku nadwagi i otyłości oraz zawiera element edukacji zdrowotnej w zależności od wyników badań.

Zgodnie z § 6 ust. 3 pkt 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie zakresu niezbędnych informacji przetwarzanych przez świadczeniodawców⁶, świadczeniodawca realizujący umowę w rodzaju podstawowa opieka zdrowotna w zakresie lekarza POZ zobowiązany jest do przekazywania do Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ), co najmniej raz w roku, danych dotyczących m. in. wzrostu i masy ciała świadczeniobiorców. Powyższe informacje świadczeniodawca przekazuje do NFZ komunikatem ŚWIAD.

W ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej pacjenci z otyłością leczeni są w szczególności w zakresie chorób metabolicznych, endokrynologii, diabetologii. Systematycznie wdrażane są rozwiązania mające na celu poprawę funkcjonowania poradni. Poprzez wskaźniki finansowe premiovani są świadczeniodawcy, u których skróceniu ulega czas oczekiwania na poradę, a diagnoza postawiona zostaje w określonym terminie.

W tym miejscu należy podkreślić, iż w razie zmiany stanu zdrowia świadczeniobiorcy, wskazującej na potrzebę wcześniejszego niż w ustalonym terminie udzielenia świadczenia, należy o tym fakcie poinformować świadczeniodawcę, który, jeżeli wynika to z kryteriów medycznych, koryguje odpowiednio termin udzielenia świadczenia i informuje niezwłocznie świadczeniobiorcę o nowym terminie.

Świadczeniobiorca chcący skorzystać z konkretnego świadczenia opieki zdrowotnej w celu uzyskania informacji o najwcześniejszym terminie realizacji tego świadczenia ma możliwość:

- 1) zwrócenia się do Narodowego Funduszu Zdrowia z wnioskiem o wskazanie świadczeniodawców realizujących dane konkretne świadczenie (KancelariaElektroniczna@nfz.gov.pl), albo
- 2) kontaktu z Telefoniczną Informacją Pacjenta pod nr 800 190 590, albo

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 434, z późn. zm.

3) skorzystania z Informatora o Terminach Leczenia, gdzie jest możliwość uzyskania informacji o świadczeniodawcach realizujących świadczenia w ramach zawartych z NFZ umów. Informator jest dostępny pod linkiem: <https://terminyleczenia.nfz.gov.pl/>

Niezależnie od powyższego uprzejmie informuję, że weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 września 2023 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu lekarza, lekarza dentystry, farmaceuty, pielęgniarki, położnej, diagnosty laboratoryjnego, fizjoterapeuty i ratownika medycznego⁷, w którym wskazano, że zmienione standardy na kierunku lekarskim i lekarsko-dentystycznym obowiązują od roku akademickiego 2024/2025. Standardy te są zbiorem reguł i wymagań w zakresie kształcenia dotyczących sposobu organizacji kształcenia, osób prowadzących to kształcenie, ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się, a także sposobu weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się. Mając na uwadze poruszone w interpelacji zagadnienie, uprzejmie informuję, że w ww. standardzie kształcenia na kierunku lekarskim w zakresie umiejętności absolwent m. in. potrafi prowadzić edukację zdrowotną pacjenta, w tym edukację żywieniową dostosowaną do indywidualnych potrzeb. Jednocześnie informuję, że zagadnienie otyłości i nadwagi znajduje się również w programie obowiązkowego stażu podyplomowego lekarza w zakresie chorób wewnętrznych.

Na koniec pragnę zwrócić uwagę, iż mając na uwadze skalę problemu nadwagi i otyłości w społeczeństwie, dane dotyczące jej występowania, dzięki dostępnym danym Głównego Urzędu Statystycznego, EUROSTATU oraz krajowych jednostek naukowych, w tym NIZP PZH-PIB oraz IMiD, podlegają systematycznej analizie. Co istotne, w Ministerstwie Zdrowia planowane jest powołanie zespołu roboczego do spraw przeciwdziałania otyłości przy Radzie do spraw Zdrowia Publicznego. Zadaniem Zespołu będzie przeprowadzenie analizy systemu ochrony zdrowia w zakresie przeciwdziałania otyłości oraz wypracowanie propozycji rozwiązań w zakresie zmniejszenia liczby osób z chorobą otyłościową w Polsce.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/

⁷ Dz. U. 2152